

Теорія держави і права

УДК 340.12

Матвійчук Ігор Леонідович

*старший офіцер відділу підготовки персоналу ЗхРУ
Державна прикордонна служба України*

Матвийчук Игорь Леонидович

*старший офицер отдела подготовки персонала ЗхРУ
Государственная пограничная служба Украины*

Matviychuk Igor

*Senior Officer of the Department Training ZhRU
State Border Service of Ukraine*

АКСІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СУБ'ЄКТІВ

ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

АКСИОЛОГИЧЕСКАЯ ОСНОВЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ

КУЛЬТУРЫ СУБЪЕКТОВ ОХРАНЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ

ГРАНИЦЫ

AXIOLOGICAL BASES OF PROFESSIONAL CULTURE OF PUBLIC

BORDER PROTECTION

***Анотація.** У статті проаналізовано основні детермінанти професійної ідентичності суб'єктів охорони державного кордону. Професійна ідентичність суб'єктів охорони державного кордону передбачає наступні складові: динамічну систему професійних цінностей та набуту професійну компетентність. У процесі дослідження, виокремлено чотири стадії формування професійної ідентичності: невизначена професійна ідентичність, нав'язана професійна ідентичність, мораторій (криза вибору), сформована професійна ідентичність.*

Професійну діяльність персоналу Державної Прикордонної служби України визначено як суспільно значущий вид професійної діяльності, що визначально спрямований на гарантування суверенітету української держави, забезпечення її територіальної цілісності та недоторканності, здійснюється на добровільних засадах своєрідними засобами й методами; діяльність професійного направленості; складний вид діяльності, що визначається особливими умовами. Відтак, постає необхідність щодо зміни векторів розвитку Державної Прикордонної служби України у напрямі мілітаризації, що суттєво впливає на формування та розвиток професійної ідентичності її особового складу.

З'ясовано , що формування професійної ідентичності суб'єктів охорони державного кордону обумовлюється внутрішнім, професійним і зовнішнім, соціокультурним контекстом та впливом низки об'єктивних і суб'єктивних чинників. Інтенсивність та характер формування професійної ідентичності суб'єктів охорони державного кордону визначається, передусім, особливостями професійної діяльності та соціальним середовищем. Доведено, що професійна ідентичність суб'єктів охорони державного кордону визначається результатом консеквентного погодження динамічної системи професійних цінностей та розуміння соціальних запитів щодо вирішення завдань у конкретній професійній ситуації.

Вказано, що професійна ідентичність відображає концептуальне осмислення індивідом власного місця та ролі в професійній спільності, яка визначається певною аксіологічною та мотиваційною значущістю, суб'єктивним відношенням до власної професійної належності, а також системи професійних цінностей, переконань та цілей, які проглядаються у процесі вирішення людиною професійних проблем та набуття досвіду професійного самовизначення. Професійна ідентичність суб'єктів охорони державного кордону передбачає наступні складові: динамічну систему

професійних цінностей та набуту професійну компетентність. Виокремлено чотири стадії формування професійної ідентичності: невизначена професійна ідентичність, нав'язана професійна ідентичність, мораторій (криза вибору), сформована професійна ідентичність.

Підсумовано, що формування професійної ідентичності суб'єктів охорони державного кордону обумовлюється внутрішнім, професійним й зовнішнім, соціокультурним контекстом та впливом низки об'єктивних і суб'єктивних чинників. Інтенсивність та характер формування професійної ідентичності суб'єктів охорони державного кордону визначається, передусім, особливостями професійної діяльності та соціальним середовищем. Отже, професійна ідентичність суб'єктів охорони державного кордону визначається результатом консеквентного погодження динамічної системи професійних цінностей та розуміння соціальних запитів щодо вирішення завдань у конкретній професійній ситуації. Саме розуміння соціальних запитів безпосередньо впливає на набуття індивідом професійних здібностей, які визначають професійну компетентність – конститутивної складової ідентичності.

Ключові слова: *Державна Прикордонна служба України, професійна ідентичність, суб'єкти охорони державного кордону, система професійних цінностей, професійна компетентність, професійна діяльність, персонал Державної Прикордонної служби України.*

Анотація. *В статті проаналізовані основні детермінанти професійної ідентичності суб'єктів охорони державної межі. Професійна ідентичність суб'єктів охорони державної межі передбачає наступні складові: динамічну систему професійних цінностей і набутий професійний компетентність. В ході дослідження, виділені чотири стадії формування професійної ідентичності: невизначена*

профессиональная идентичность, навязанная профессиональная идентичность, мораторий (кризис выбора), сформирована профессиональная идентичность.

Профессиональную деятельность персонала Государственной пограничной службы Украины определено как общественно значимый вид профессиональной деятельности, изначально направлен на обеспечение суверенитета украинского государства, обеспечения его территориальной целостности и неприкосновенности, осуществляется на добровольных началах своеобразными средствами и методами; деятельность профессионального направления; сложный вид деятельности, определяется особыми условиями. Следовательно, возникает необходимость по изменению векторов развития Государственной пограничной службы Украины в направлении милитаризации, что существенно влияет на формирование и развитие профессиональной идентичности ее личного состава.

Установлено, что формирование профессиональной идентичности субъектов охраны государственной границы определяется внутренним, профессиональным и внешним, социокультурным контекстом и влиянием ряда объективных и субъективных факторов. Интенсивность и характер формирования профессиональной идентичности субъектов охраны государственной границы определяется, прежде всего, особенностями профессиональной деятельности и социальной средой. Доказано, что профессиональная идентичность субъектов охраны государственной границы определяется результатом Консеквентные согласования динамической системы профессиональных ценностей и понимания социальных запросов по решению задач в конкретной профессиональной ситуации.

Указано, что профессиональная идентичность отражает концептуальное осмысление индивидом собственного места и роли в

профессиональной общности, которая определяется определенной аксиологической и мотивационной значимости, субъективным отношением к собственной профессиональной принадлежности, а также системы профессиональных ценностей, убеждений и целей, которые просматриваются в процессе решения человеком профессиональных проблем и приобретения опыта профессионального самоопределения. Профессиональная идентичность субъектов охраны государственной границы предусматривает следующие составляющие: динамическую систему профессиональных ценностей и приобретенную профессиональную компетентность. Выделены четыре стадии формирования профессиональной идентичности: неопределенная профессиональная идентичность, навязанная профессиональная идентичность, мораторий (кризис выбора), сформирована профессиональная идентичность.

Подведено, что формирование профессиональной идентичности субъектов охраны государственной границы определяется внутренним, профессиональным и внешним, социокультурным контекстом и влиянием ряда объективных и субъективных факторов. Интенсивность и характер формирования профессиональной идентичности субъектов охраны государственной границы определяется, прежде всего, особенностями профессиональной деятельности и социальной средой. Итак, профессиональная идентичность субъектов охраны государственной границы определяется результатом Консеквентные согласования динамической системы профессиональных ценностей и понимания социальных запросов по решению задач в конкретной профессиональной ситуации. Именно понимание социальных запросов непосредственно влияет на приобретение индивидом профессиональных способностей, которые определяют профессиональную компетентность - конститутивной составляющей идентичности.

Ключевые слова: Государственная Пограничная служба Украины, профессиональная идентичность, субъекты охраны государственной границы, система профессиональных ценностей, профессиональная компетентность, профессиональная деятельность, персонал Государственной пограничной службы Украины.

Summary. *The article analyzes the main determinants of professional identity of subjects of state border protection. The professional identity of subjects of state border protection includes the following components: a dynamic system of professional values and acquired professional competence. During the study, four stages of the formation of professional identity were identified: an indefinite professional identity, an imposed professional identity, a moratorium (crisis of choice), a professional identity was formed.*

The professional activity of the personnel of the State Border Service of Ukraine is defined as a socially significant type of professional activity, initially aimed at ensuring the sovereignty of the Ukrainian state, ensuring its territorial integrity and inviolability, carried out on a voluntary basis by original means and methods; professional activities; a complex type of activity is determined by special conditions. Therefore, there is a need to change the vectors of development of the State Border Service of Ukraine in the direction of militarization, which significantly affects the formation and development of professional identity of its personnel.

It is established that the formation of the professional identity of the subjects of state border protection is determined by the internal, professional and external, sociocultural context and the influence of a number of objective and subjective factors. The intensity and nature of the formation of the professional identity of the subjects of state border protection is determined, first of all, by the features of professional activity and the social environment. It is proved that the professional identity of the subjects of state border protection is determined by the result of

consequential coordination of a dynamic system of professional values and understanding of social requests for solving problems in a specific professional situation.

It is indicated that professional identity reflects the individual's conceptual understanding of his own place and role in the professional community, which is determined by a certain axiological and motivational significance, subjective attitude to his own professional affiliation, as well as the system of professional values, beliefs and goals that are seen in the process of solving professional problems by a person and gaining experience of professional self-determination. The professional identity of subjects of state border protection includes the following components: a dynamic system of professional values and acquired professional competence. Four stages of the formation of professional identity are distinguished: an indefinite professional identity, an imposed professional identity, a moratorium (crisis of choice), a professional identity is formed.

It is summed up that the formation of the professional identity of the subjects of state border protection is determined by the internal, professional and external, sociocultural context and the influence of a number of objective and subjective factors. The intensity and nature of the formation of the professional identity of the subjects of state border protection is determined, first of all, by the features of professional activity and the social environment. So, the professional identity of the subjects of state border protection is determined by the result of consequential coordination of a dynamic system of professional values and understanding of social requests for solving problems in a specific professional situation. It is the understanding of social needs that directly affects the individual's acquisition of professional abilities that determine professional competence, the constitutive component of identity.

Key words: *State Border Service of Ukraine, professional identity, subjects of state border protection, system of professional values, professional competence, professional activity, personnel of the State Border Service of Ukraine.*

Постановка проблеми. Кардинальні зміни в політичній, економічній, соціальній та духовній сфері сучасного українського соціуму обумовлюють нагальність модернізації більшості державних інститутів, зокрема і Державної Прикордонної служби України. Серед найскладніших професій, в умовах зростання глобальних небезпек та ризиків, є фах «прикордонника». Оскільки, вона вимагає від суб'єктів охорони державного кордону оперативного вирішення професійних завдань в екстремальних умовах, пов'язаних з обмеженим часом для прийняття рішення, високим ступенем відповідальності за свої дії та дії підлеглих й небезпекою як для власного життя, так і для інших.

Виняткової уваги потребує сфера професійної діяльності персоналу Державної прикордонної служби України, який проходить службу на державному кордоні України в складних умовах нинішнього часу. Саме від якості виконання його професійної діяльності залежить рівень національної безпеки країни. Відтак, це вимагає від кожного прикордонника високого рівня правової свідомості, правової культури, почуття обов'язку, розуміння особистісної відповідальності, відповідного професіоналізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним підґрунтям нашої наукової розвідки дослідження, в яких аналізуються різні аспекти професійної діяльності персоналу Державної Прикордонної служби України, зокрема питання професійної діяльності та особливостей проходження служби (С.О. Філіппов, Д.В. Іщенко), професійної компетентності (О.В. Торічний, О. Бец, М.М. Козяр, А.М. Машталер, Н.М. Усачик, І.В. Порхун, І.В. Толок), етичного виховання (В.І. Царенко, І.Я. Криворучко, А.В. Катковський), професійної культури (С.Я. Білявець, О.В. Діденко), професійної підготовки (В.А. Балашов, А.В. Балендр, А.В. Галімов), особистісного та професійного розвитку (С.М. Будник, Є.М. Потапчик, І.Е. Ковальська, Р.О. Ковальчук), управління персоналом (М.М. Литвин, В. Ф. Сторожук, Д.В. Хруст, І.С. Катеринчук, Ю.Б. Івашков) та інші. У той же час

унаслідок збільшення професійних ризиків, підвищеною складністю професійних завдань, які постають перед персоналом ДПСУ в сучасних умовах швидких змін у суспільстві залишається актуальним проведення комплексного дослідження формування професійної ідентичності персоналу Державної прикордонної служби України, зокрема, в контексті прийняття нового законодавства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) полягає у визначенні детермінантів професійної ідентичності суб'єктів охорони державного кордону, охарактеризувавши їх філософсько-правову природу.

Виклад основного матеріалу. Проблема розвитку професійної ідентичності є визначальною складовою загального процесу становлення професіонала. Позаяк, професійна ідентичність виступає як внутрішнє джерело особистісного зростання та професійного розвитку будь-якого суб'єкта діяльності [1, с.80].

Дефініція «ідентичність» досить часто застосовується у філософії права, проте універсального визначення означеного поняття не існує. Тракткування дефініції характеризується плюралізмом підходів, позаяк охоплює об'ємні області психологічної реальності, а саме: 1) процес об'єднання суб'єктом себе з іншими індивідами або групою на основі встановленого емоційного, а також втягування у власний внутрішній світ й прийняття як особистісних цінностей, норм, взірців; 2) виокремлення іншого індивіда як суб'єкта – продовження себе самого та його проєкції, наділення його власними бажаннями, почуттями, рисами; 3) механізм ставлення суб'єктом себе на місце іншого, що виявляється як перенесення, занурення себе у час та простір іншого індивіда; обумовлює засвоєння його індивідуальних рис [2, с. 167].

В цілому ідентичність (лат. *identicus*, англ. *identity*, нім. *identital*, фр. *l'iden-tite*, від від лат. *Idem* – «той самий») – це дефініція, яка має кілька

значень і в якому закладена ідея аналогії, подібності, однаковості, тотожності, повного збігу, рівнозначності.

Базуючись на поглядах Е. Фромма, О. Белинської, А. Тешфела, Л. Шнайдер, вчений М. О.Маланчій виокремлює два основні види ідентичності: персональну та соціальну. Під персональною ідентичністю осмислюються особливості індивіда, що виділяють його від інших індивідів, атестують його як особу. Соціальна ідентичність передбачає соціальні здобутки індивіда, що визначають його особистість. Відтак, професійна ідентичність аналізується як підвид соціальної ідентичності, безпосередньо пов'язаний з професійною освітою, трудовою діяльністю, за яку індивід отримує певну винагороду та засоби для існування [3, с. 8].

Грунтовне дослідження ідентичності проведене вченою О. Я. Романишиною, яка тлумачить її як динамічне утворення, почуття самоототожнення, повноцінності, власної істинності та усвідомлення індивідом стосунку до світу інших. Ідентифікація відіграє роль фактору формування індивідуальної ідентичності, де виняткове місце посідає професійна ідентичність, зміст якої полягає в особливій орієнтації у певній професії. Професійна ідентичність може формуватися тільки на етапі погоджування основних складових професійного процесу у період безпосереднього індивіда в професійну діяльність та оволодіння нею. Професійна ідентичність є своєрідним регулятором, що здійснює перетворюючу та стабілізуючу функції. Завершальним втіленням професійної ідентичності є особлива особистісна властивість формування професіонала, що виражається в його емоційному стані на різних етапах його професійного становлення. Це стан передбачає відношення особи до професійної діяльності та процесу професіоналізації як засобу самореалізації та соціалізації [4, с. 29].

Професійна ідентичність є інтеграційною дефініцією, яка відображає взаємозв'язок особистісних характеристик, що забезпечують орієнтацію у

певній професії, дозволяють максимально повно реалізувати індивідуальний потенціал у професійній діяльності, передбачити потенційні наслідки професійного вибору. Як уже зауважувалося, професійна ідентичність виконує перетворюючу та стабілізуючу функції, а відтак виступає своєрідним регулятором стосовно конкретної професії. Стабілізуюча функція передбачає забезпечення твердої професійно-ментальної позиції та необхідної міри професійного центризму. Перетворююча функція професійної ідентичності надає можливість перетворення та саморозвитку професіонала. Це обумовлюється спектром зміни професійно значимих якостей та мірою ідентифікації себе з певною професією; дистанціювання образу власного фаху від інших (професійна ізоляція ускладнює адаптацію в мінливих умовах); системності структури ідентичності. Професійна ідентичність допускає екзистенціальне та функціональне поєднання індивіда та професії, що передбачає розуміння власного фаху, схвалення себе у конкретній професії, уміння ефективно й зиском для інших виконувати власні професійні обов'язки, функції [5, с. 59].

Необхідно зауважити, що професійна ідентичність торкається саме тієї категорії індивідів, для котрих квінтесенцією ідентифікації є професійна ідентичність. Величина статусу професійної ідентичності в системі ідентифікаційних основ індивіда, як чинника особистісного самовизначення й соціалізації, в основному обумовлюється об'єктивною значимістю інституту професії, яку він займає в конкретному соціумі [1, с. 50].

Науковці вирізняють чотири статуси професійної ідентичності – «щаблі», на яких індивід може перебувати в процесі професійного самовизначення: 1) неозначена професійна ідентичність – вибір життєвого шляху не осмислений, відсутні виразні уявлення про професійну кар'єру, індивід не усвідомлює проблему професії як таку; 2) нав'язана професійна ідентичність – індивід має сформовані установки про особистісне професійне майбутнє, проте вони нав'язані ззовні (приміром, батьками, чинником

матеріальної вигоди суспільним престижем), і не є результатом усвідомленого самостійного вибору; 3) мораторій (криза вибору) професійної ідентичності – індивід осмислює проблему професії і перебуває у процесі її вирішення, проте найбільш оптимальний варіант її реалізації не визначений; 4) сформована професійна ідентичність – професійний план чітко окреслений внаслідок усвідомленого особистісного рішення [6, с. 147].

У професійній ідентичності відображене концептуальне осмислення індивідом свого місця та ролі в професійній спільності, визначене певною аксіологічною та мотиваційною значущістю, суб'єктивним відношенням до власної професійної належності, а також системи професійних цінностей, переконань та цілей, які проглядаються у процесі вирішення людиною професійних проблем та набуття досвіду професійного самовизначення.

Значливими особливостями професійної діяльності персоналу Державної Прикордонної служби України відносно цілей, завдань і результатів професійної практики є обумовленість цілей та завдань службової діяльності соціальними запитами соціуму та закріплення їх у національному законодавстві, військових статутах, наказах. Аналіз чинного законодавства (нормативних актів, управлінських документів), передусім, Закону України «Про Державну прикордонну службу України» [6], дозволяє констатувати, що Державна Прикордонна служби України, з метою забезпечення недоторканності державного кордону України, здійснює функції правоохоронного, спеціального та оборонного характеру.

Відтак, професійна діяльність персоналу Державної Прикордонної служби України – це: суспільно значущий вид професійної діяльності, що визначально спрямований на гарантування суверенітету української держави, забезпечення її територіальної цілісності та недоторканності, здійснюється на добровільних засадах своєрідними засобами й методами; діяльність професійного направленості; складний вид діяльності, що визначається особливими умовами. Відтак, постає необхідність щодо зміни

векторів розвитку Державної Прикордонної служби України у напрямі мілітаризації, що суттєво впливає на формування та розвиток професійної ідентичності її особового складу.

Формування професійної ідентичності відбувається у контексті професіоналізації. Розвиток професійної ідентичності характеризується генезою – від первинного вибору фаху до внутрішньої аксіологічно-емоційної перцепції цінностей, норм, форм поведінки та зовнішньої практичної майстерності. Професійна ідентичність у контексті професіоналізації передбачає не лише формування інтеріоризованого спектру практик, що визначають позицію суб'єкта, а й ідентифікацію з професійною групою, спільнотою взагалі [2, с. 148].

Формування професійної ідентичності суб'єкта охорони державного кордону обумовлюється внутрішнім, професійним та зовнішнім, соціокультурним контекстом та впливом низки об'єктивних й суб'єктивних чинників. Об'єктивні чинники доцільно, на нашу думку, розділити на чотири групи: загальні, глобальні, локальні та специфічні. Відтак, перші дві групи чинників репрезентують зовнішній, інші – внутрішній контекст формування та розвитку професійної ідентичності.

Глобальні чинники виникають під впливом планетарних духовних, культурних, політичних, економічних та соціальних трансформацій. Загальні чинники зумовлюються процесами розвитку певної держави та змістом суспільних відносин в конкретному соціумі. Локальні чинники формуються відповідно до особливостей проходження служби в прикордонних військах України та окреслюються специфікою інституціонального розвитку Державної Прикордонної служби України. Специфічні чинники визначається впливом мікроінститутів – родини, референтної групи, соціуму, військового колективу.

Згідно позиції дослідника М. О. Маланчій, інтенсивність та характер формування професійної ідентичності суб'єктів охорони державного

кордону визначається, передусім, особливостями професійної діяльності та соціальним середовищем [8, с. 215].

Тенденціями, що ускладнюють процес професійної ідентифікації є, на наше переконання, наявність наступних причин: несприятливе зовнішнє середовище, низький рівень престижу професії прикордонника, з одного боку, наявність внутрішніх проблем – з іншого. Це обумовлено тим, що сучасна ситуація в Україні не подає виразних орієнтирів в ідентифікаційних стратегіях індивіда з великими соціальними групами та професійними спільнотами. Проте, еталон професії прикордонника носить твердий характер та ґрунтується на місії захисту державного кордону України.

Формування професійної ідентичності виступає сумісною ланкою між професійною спрямованістю прикордонника та його громадянською позицією прикордонника. Усвідомлена, оперативна інтеріоризація цінностей власної професії зокрема, й професійного співтовариства загалом, обумовить ефективність професійних діянь, зростання авторитету суб'єктів охорони державного кордону. Відтак, професійна ідентичність зможе реалізовувати свої безпосередні функції: орієнтаційну, цільову (побудова моделі поведінки), структурну (збереження визначеності), розвитку особистісного морального потенціалу.

Дезидератами діагностики професійної ідентичності суб'єктів охорони державного кордону повинні виступати етичні принципи та норми в діяльності Державної Прикордонної служби України, задекларовані в «Кодексі поведінки персоналу ДПСУ». Як уже зауважувалося, професійна ідентичність розвивається у контексті професіоналізації, яка характеризується певними етапами власного генезису: від вибору фаху до професійної майстерності. Відтак, кожен етап виділяється певними правилами поведінки. Разом з тим, існують і стадії формування професійної ідентичності, які визначаються активнішим входженням у професію шляхом

особистісного внутрішнього вибору цінностей, поведінкових норм у процесі реалізації професійної діяльності [8, с. 216].

У процесі дослідження визначені групові ієрархічні профілі професійних аксіологічних орієнтацій та особистісних якостей індивіда. Ієрархія загально-групових аксіологічних орієнтацій передбачає: ставлення до людини як до найвищої цінності; поваги та захисту прав і свобод людини і громадянина; законність; чесність; особистісна відповідальність за недоторканість та захист державного кордону; вірність присязі, службовому і громадському обов'язку; неупередженість в прийнятті рішень; справедливість; дисциплінованість; сумлінність; колективізм; ініціативність; толерантність, вміння правильно сприймати критику.

Критерії та показники оцінювання рівня сформованості суб'єктів охорони державного кордону професійної ідентичності виводять основні ознаки її вияву через сприйняття, осмислення та оцінювання власної професійної ідентичності та оперативності її реалізації у процесі реалізації професійних обов'язків та вирішенні поставлених завдань. В цілому процеси самопізнання, саморозвитку суб'єктів Державної прикордонної служби України повинні мати цілеспрямований характер, позаяк, лише це може гарантувати ефективне професійне самовдосконалення та оперативне становлення професійної ідентичності прикордонника.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, професійна ідентичність відображає концептуальне осмислення індивідом власного місця та ролі в професійній спільності, яка визначається певною аксіологічною та мотиваційною значущістю, суб'єктивним відношенням до власної професійної належності, а також системи професійних цінностей, переконань та цілей, які проглядаються у процесі вирішення людиною професійних проблем та набуття досвіду професійного самовизначення. Професійна ідентичність суб'єктів охорони державного кордону передбачає наступні складові:

динамічну систему професійних цінностей та набуту професійну компетентність. Виокремлено чотири стадії формування професійної ідентичності: невизначена професійна ідентичність, нав'язана професійна ідентичність, мораторій (криза вибору), сформована професійна ідентичність.

Формування професійної ідентичності суб'єктів охорони державного кордону обумовлюється внутрішнім, професійним й зовнішнім, соціокультурним контекстом та впливом низки об'єктивних і суб'єктивних чинників. Інтенсивність та характер формування професійної ідентичності суб'єктів охорони державного кордону визначається, передусім, особливостями професійної діяльності та соціальним середовищем. Отже, професійна ідентичність суб'єктів охорони державного кордону визначається результатом консеквентного погодження динамічної системи професійних цінностей та розуміння соціальних запитів щодо вирішення завдань у конкретній професійній ситуації. Саме розуміння соціальних запитів безпосередньо впливає на набуття індивідом професійних здібностей, які визначають професійну компетентність – конститутивної складової ідентичності.

Література

1. Ермолаева Е.П. Преобразующие и идентификационные аспекты профессиогенеза. Психологический журнал. 1998. Т. 19. № 4. С. 80-86.
2. Бойко-Бузиль Ю. Ю. Професійна ідентичність у системі професійного й особистісного становлення керівників органів і підрозділів МВС України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. 2017. Вип. 2(1). С. 166–171.
3. Маланчій М. О. Формування професійної ідентичності персоналу державної прикордонної служби України: автореф. дис. ... канд. наук з

- держ. упр. : 25.00.03; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Дніпро, 2016. 20 с.
4. Романишина О. Я. Теоретичні та методичні основи формування професійної ідентичності майбутніх учителів засобами інформаційних технологій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2016. 40 с.
 5. Липовська Н. А., Маланчій М. О. Професійна ідентичність державних службовців як наукова проблема. Аспекти публічного управління. 2013. № 2. С. 55–61.
 6. Качанов Ю. Л., Шматко Н. А. Базовая метафора рефлексивного жизнеописания интеллигентов, предпринимателей и политиков: социальная идентичность и жизненные стратегии. Идентичность : хрестоматия. Сост. Л.Б. Шнейдер. Москва : МПСИ : МОДЭК, 2003. С. 144-153.
 7. Закон України «Про Державну прикордонну службу України». Відомості Верховної Ради України, 2003, № 27, ст.208. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15>
 8. Маланчій М. Моделювання професійних якостей посадових осіб Прикордонної служби України. Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр.. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2015. Вип. 3 (18). С. 211–219.

References

1. Ermolaeva E.P. Preobrazuyushchye y ydentyfykatsyonnye aspekty professyoheneza. *Psikhologicheskyy zhurnal*. 1998. T. 19. # 4. S. 80-86.
2. Boyko-Buzyl' Yu. Yu. Profesiyna identychnist' u systemi profesiynoho y osobystisnoho stanovlennya kerivnykiv orhaniv i pidrozdiliv MVS

- Ukrayiny. Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya : Psykholohichni nauky. 2017. Vyp. 2(1). S. 166–171.
3. Malanchiy M. O. Formuvannya profesiynoyi identychnosti personalu derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny: avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.03; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny, Dnipropetr. rehion. in-t derzh. upr. Dnipro, 2016. 20 s.
 4. Romanyshyna O. Ya. Teoretychni ta metodychni osnovy formuvannya profesiynoyi identychnosti maybutnikh uchyteliv zasobamy informatsiynykh tekhnolohiy: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04; Vinnyts. derzh. ped. un-t im. M. Kotsyubyns'koho. Vinnytsya, 2016. 40 s.
 5. Lypovs'ka N. A., Malanchiy M. O. Profesiyna identychnist' derzhavnykh sluzhbovtziv yak naukova problema. Aspekty publichnoho upravlinnya. 2013. # 2. S. 55–61.
 6. Kachanov Yu. L., Shmatko N. A. Bazovaya metafora refleksyvnogo zhyzneopysanyya yntellyhentov, predprynymateley y polytykov: sotsyal'naya ydentychnost' y zhyznennyye stratehyy. Ydentychnost' : khrestomatyya. Sost. L.B. Shneyder. Moskva : MPSY : MODЭK, 2003. S. 144-153.
 7. Zakon Ukrayiny «Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrayiny». Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, 2003, # 27, st.208. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrayiny» / VR Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15>
 8. Malanchiy M. Modelyuvannya profesiynykh yakostey posadovykh osib Prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya : zb. nauk. pr.. Dnipro: DRIDU NADU, 2015. Vyp. 3 (18). С. 211–219.